

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ – ДІЮЧИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Гордієнко Н. І., канд. екон. наук, професор, Серєда А. Є., студентка, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Проблема протидії корупції для державних, великих і середніх приватних підприємств є актуальною й може бути вирішена шляхом розробки антикорупційних програм та організації на підприємствах відповідної системи внутрішнього контролю.

Незалежне дослідження 130 Українських компаній, присвячене визначенню актуальності проблеми фінансового шахрайства в Україні показало, що 60% компаній виявили в себе шахрайство, 40% стикнулися з фактами крадіжки активів та завищенням фактичних витрат [1].

У сучасній економічній літературі аудит корупції розглядається дослідниками як складова аудиту шахрайства поряд з фактами фальсифікації бухгалтерської звітності та випадками крадіжки активів [2]. В Україні цей вид аудиту знаходиться на початковій стадії розробки, а його проведення майже не відрізняється від звичайної аудиторської перевірки, крім того нема однастайності у розумінні сутності антикорупційного аудиту та особливостей методики його проведення.

Розробку антикорупційних програм для підприємств державної форми власності та державних установ передбачено Законом України «Про запобігання корупції». Статтями 62 та 63 Закону наведені складові антикорупційних програм, які повинні формуватися на підставі оцінки корупційних ризиків [3]. Крім того обов'язковим для юридичних осіб є запровадження антикорупційних програм учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень, а робіт - 1,5 мільйона гривень [4]. При участі приватних підприємств у держаних закупівлях, при вартості контракту більше 20 млн також передбачено розробку антикорупційних програм [3].

Методичними рекомендаціями по впровадженню системи комплаєнс передбачено розробку системи відповідних дій запобігання та протидії корупції з урахуванням специфіки діяльності підприємства, яка спрямована на протидію корупції у відносинах з агентами та представниками; при виконанні спільних проектів із суб'єктами, що вчиняють корупційні правопорушення; надання неправомірної вигоди працівникам підприємства з метою перемогти у тендері з вибору постачальника/підрядника певних товарів чи послуг [5, с. 6, 16].

Особлива роль у питаннях протидії корупційним та шахрайським діям належить антикорупційному аудиту, який повинен постійно здійснювати контроль за дотриманням антикорупційних обмежень та виконанням

антикорупційних заходів у конкретній установі, організації, органах державної влади чи місцевого самоврядування [6].

Під антикорупційним аудитом розуміють професійну діяльність що здійснюється з метою перевірки дотримання вимог антикорупційного законодавства, нормативних актів, принципів відкритості та прозорості юридичними та фізичними особами.

Основними цілями та завданнями антикорупційного аудиту відповідно до законодавства можуть бути перевірка та оцінка системи протидії корупції на підприємстві (антикорупційної програми): перевірка дотримання антикорупційної політики; дотримання підприємством антикорупційного законодавства; оцінка представницьких витрат на предмет розумної обґрунтованості; розслідування угод при закупівлі товарів, робіт; послуг на предмет виявлення закупівлі за цінами, величина яких припускає комерційний підкуп; дослідження незвичайних фінансових операцій; перевірка достовірності фінансової звітності; оцінка толерантності контрагентів до хабарництва з метою мінімізації ризику ділових відносин та ін. В залежності від цілей антикорупційного аудиту аудитори розробляють відповідні програми, що спрямовані на їх досягнення.

На практиці велике значення набуває питання пов'язане з призначенням особи (юридичної або фізичної) антикорупційного аудитора. Підприємства і установи використовують аудиторів, які проводять перевірку достовірності процесів закупівлі, оренди, конкурсів та ін. відповідно до вимог законодавства, нормативних актів та принципів перевірки, але якщо річ йде про державні підприємства, то залучення зовнішніх аудиторів тягне за собою витрати, пов'язані з проведенням такого аудиту. Отже, виникає питання доцільності використання зовнішніх аудиторів, висновки яких іноді використовуються як форма страхування у складних випадках для уникнення від вирішення проблем що виникають в результаті незадовільної практики управління керівництвом підприємств, замість організації на підприємстві відповідної системи протидії корупції. Тут виникають також питання до кваліфікації зовнішніх антикорупційних аудиторів (з традиційною бухгалтерською кваліфікацією, консалтингові фірми або спеціалісти без спеціального навчання – внутрішні аудитори), порядку їх призначення для проведення перевірок; визначення складності ситуації та обставин, що потребує зовнішньої перевірки; компенсації витрат на їх проведення. У випадках застосування внутрішніх аудиторів також є питання стосовно режимів регулярності розгляду відповідних процесів, механізмів, що можуть включати складання докладних звітів, протоколів. Не менш важливим питанням є час проведення аудиту, тобто аудитори здійснюють нагляд за процесом до настання події, тобто «антикорупційні перевірки у режимі реального часу», або перевірки «після події»[7].

Як показує проведений аналіз антикорупційний аудит є чинником та діючим інструментом протидії корупції, потребує подальших досліджень й обґрунтування методологічних принципів та практичних методичних розробок

з питань змісту, організації проведення, документування, звітності та моніторингу зовнішніми і внутрішніми аудиторами.

Список використаних джерел:

1. Мошенничество в украинских компаниях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: eston-gcg.com/wp-content/uploads/2017/08/Report-Forensic-2017_Kreston-GCG.pdf.
2. Штефан М. А. Аудит мошенничества: понятие и сущность \ М.А. Штефан, Д. А. Быкова, "Международный бухгалтерский учет", N 40, октябрь 2012 г. С.55-67. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://base.garant.ru/57788967/#ixzz4pptgVjG1>.
3. Про запобігання корупції. Закон України від 14. Жовтня 2014р. № 1700-VII (відомості Верховної ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056).
4. Про публічні закупівлі. Закон України 25 грудня 2015 року № 922-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 9 ст.89 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
5. Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження системи заходів щодо запобігання та протидії корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cgpa.com.ua/images/files/methodological_recommendations-for-anti-corruption-policy.doc.
6. Національна юридична енциклопедія [Електронний ресурс] / - Режим доступу : <http://determiner.ru/termin/antikorrupcionnyi-audit.html>.
7. The practice of probity audits in one Australian Jurisdiction [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://research-repository.griffith.edu.au>

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Дичко І. А.. магістр, Ващенко М. О., Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У всіх відношеннях корупція в Україні – широко розповсюджений феномен, що завдає нищівного удару перспективам зростання країни. Україна має одну з найбільших за обсягом тіньових економік у регіоні, що обмежує надходження в державний бюджет. Бізнесмени та експерти розглядають Україну як державу з дуже високим рівнем корупції, що призводить до поганого інвестиційного клімату та формує вороже бізнесове середовище.

Корупція у державному секторі породжує корупцію приватному бізнес середовищі, для українського підприємництва особливо важливим є усвідомлення корупційних ризиків, їх фактори та заходи протидії.

У приватному секторі економіки застосовуються різні види нелегальної діяльності, які спрямовані на зменшення або ухилятися від виплат до бюджету, що неминуче призводить до корупційних порушень. На даному етапі корупція глибоко укорінена у бізнесі українських підприємців. Тому можна сказати, що корупція в приватному секторі фактично є складовою бізнес-процесів.

У загальному розумінні корупція — неправомірною діяльністю, яка полягає у використанні посадовими особами доручених їм прав та владних можливостей для особистого збагачення.